

УДК 330.3: 659.3

ЗМІНА СПОЖИВЧОЇ ПОВЕДІНКИ ПОКУПЦІВ ЯК ШЛЯХ ДО ЗМЕНШЕННЯ ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ

Христина Баранівська

викладач кафедри економіки та менеджменту

*Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського (Україна)*

Сьогодні питання сталого розвитку суспільства та економіки зокрема щоразу частіше привертають увагу громадськості, політиків та медіа. Екологічних проблем в Україні не визнавали впродовж десятиліть у зв'язку з популізмом влади, несформованістю громадянського суспільства, протидією бізнес-структур. Проблеми накопичення та утилізації відходів потребують нагального розв'язання і значних кроків у довготривалому процесі реалізації концепції sustainable development.

Україна посіла 9 місце у рейтингу країн із найбільшим обсягом сміття на одного жителя за версією американського агентства 24/7 Wall Street [1]. Станом на кінець 2019 р. в нашій державі накопичено 15,4 млрд т відходів. При цьому переробці підлягає лише 6 % усього побутового сміття. Решту розміщено на полігонах, більшість яких давно переповнені і не відповідають нормам екологічної безпеки. Ситуація постійно ускладнюється: щорічне поповнення сміттєзвалищ впродовж 2015–2018 рр. становило 15–17 млн т і зросло на 41 % у 2019 р. (до 23,9 млн тонн) [2]. За останні 10 років в Україні обсяг твердих побутових відходів у розрахунку на одну людину зріс майже на 50 % і становив 281 кг на рік. Цей показник співмірний з показниками інших країн (див. табл. 1), хоч і менший у зв'язку з низькою купівельною спроможністю населення (у 2019 р. найнижча у Європі за даними компанії GfK), проте чинить суттєвий негативний вплив. Структура побутових відходів в Україні та Європі відображена на рис. 1.

Зупинимось на такому складнику, як текстильні відходи, хоч їхня частка не значна, але у світовому масштабі цифра вражає: – 92 млн т сміття щороку. Частка доходу населення, що витрачається на одяг, скоротилась із 30 % до 5 %, а термін носіння знизився на третину порівняно з 2000 – ми роками. З 2013 року кількість виробництва одягу у Європі збільшилась удвічі. Усе це зумовлено переходом великих мас – маркет брендів до моделі швидкої моди, за якої не завжди якісний, але дешевий трендовий одяг випускають постійно і покупці швидко звикають до частой зміни трендів і постійного

шопіngu. Крім того, така споживацька поведінка підтримується розвитком і масовою популяризацією через соцмережі субкультури хайпбістів.

Таблиця 1

**Генерація і перероблення побутових відходів
на душу населення у 2018 р.**

Країна	Щоденний обсяг муніципальних відходів на 1 люд./кг	Текстильні відходи на 1 люд./рік, кг	Переробка текстильних відходів на 1 люд./рік, кг
США	2,58	50,7	7,7
Канада	2,33	37	5,92
Австралія	2,23	23	3
Німеччина	2,11	4,7	0,5
ПАР	2	20	0
Франція	1,92	3,1	0,3
Велика Британія	1,79	3,1	0,3
Бельгія	1.14	14,8	1,5
Італія	1.37	7,7	0,8
Японія	1,71	18,7	Нема даних
Мексика	1,24	4,5	0.04
Бразилія	1,03	13.3	1.06
Китай	1,02	14.7	0.2
Україна	0,78	11,2	2.06

Примітка.* – розраховано за даними Євростату.

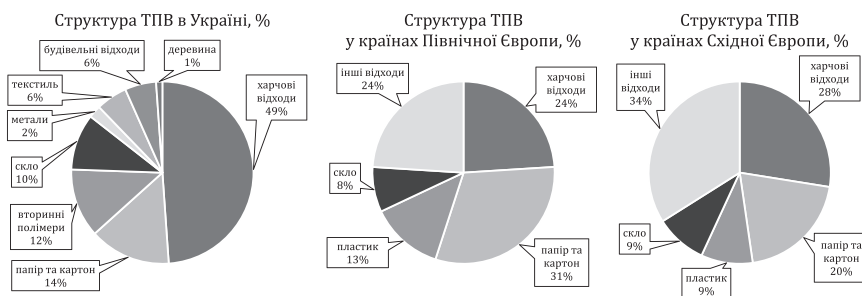

Рис. 1. Структура твердих побутових відходів у 2018 р.

Примітка.* – розраховано за даними Євростату.

Щоразу більше уваги привертають у світі проблеми відходів та рециклінгу, зокрема недоліки сучасної індустрії моди в цьому аспекті: від недотримання

умов праці до надмірного використання та забруднення природних ресурсів. Текстильна та взуттєва індустрія продукує 4 % загальних глобальних викидів CO₂. Поліестер у природі розкладається протягом 200 років, а на його виробництво іде 92 млн т нафти на рік. Для виготовлення 1 пари джинсів витрачають 1 кг бавовни, що потребує 7 тис. л води для вирощення бавовника (дані ООН). Мікропластик, що виділяється з поліестрових тканин під час прання, як і барвники, потрапляють у водойми та харчовий ланцюг.

Хоча в останнє десятиліття активізувалась робота державних діячів, компаній-учасників Паризького пакту щодо зменшення негативного впливу текстильної індустрії на сталий розвиток економіки, цих заходів недостатньо. Важливим є інформування широкого кола громадськості стосовно цих проблем і наслідків нашої щоденної поведінки. В першу чергу нам необхідно працювати над продовженням тривалості одягу, який ми носимо завдяки рідшому пранню і за низької температури, вибору якісного одягу та взуття. Населення, позбуваючись непотрібного одягу, має переконатись у тому, що він буде перероблений або повторно використаний. В Україні проблема посилена нерозвинутістю культури сортування відходів, відсутністю сучасних підприємств з рециклінгу, засиллям імпортованого секондхенду. Необхідним є також і урахування економіко-психологічних аспектів. У сучасному світі більшість людей під натиском проблем та посиленням соціальної диференціації все більше надають перевагу світу ілюзій, де основним мірилом успішності є нові кросівки від Nike і не потрібно нести відповідальність за свої вчинки. Отож, щоб побороти сміття, мало його утилізувати і переробляти, його слід менше продукувати.

Список використаних джерел

1. Hristina Byrnes and Thomas C. Frohlich. Canada produces the most waste in the world. The US ranks third. USA today: вебсайт. URL: <https://www.usatoday.com/story/money/2019/07/12/canada-united-states-worlds-biggest-producers-of-waste/39534923/> (дата звернення: 10.03.2021)

2. Статистичний збірник «Довкілля України за 2019 рік» / За ред. О. М. Прокопенко. Державна служба статистики України. К., 2020. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/11/Dovk_19.pdf